

МАЛТРЕТИРАЩОТО СЕМЕЙСТВО

*ВИТТОРИА КУОНДАМЕО психолог психотерапевт -
Председател на APS Il Fiore del Deserto*

“LISTEN TO THE CHILD - JUSTICE BEFRIENDS THE CHILD”

ПРОЦЕСЪТ НА ИНТЕРВЕНЦИЯ

- ПЪРВА ФАЗА: РАЗКРИВАНЕТО
- ВТОРА ФАЗА: ВКЛЮЧВАНЕ НА СЕМЕЙСТВОТО
- ТРЕТА ФАЗА: РАЗСЛЕДВАНЕ
- ЧЕТВЪРТА ФАЗА: ЗАКРИЛА
- ПЕТА ФАЗА: ОЦЕНКА НА СПОСОБНОСТТА ЗА
ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ
- ШЕСТА ФАЗА: ПРОГНОЗА
- СЕДМА ФАЗА: ТЕРАПИЯ

ПЪРВА ФАЗА: РАЗКРИВАНЕТО

- Обръщане на внимание на замаскирано търсене на помощ, тъй като не може да се разчита на спонтанната молба за помощ на детето или на малтретиращите родители.
- От страна на детето, връзката на привързаност е толкова силна, че изключва възможността да възприеме фигурата, към която е привързано, като лоша, противното може да отнеме усещането му за защитеност.
- От страна на родителите се наблюдават фактори като срам, страх от наказание и вина, социокултурна неспособност да приемат възможността да получат помощ, екзистенциална трудност, загуба на връзка с реалността или психиатрични състояния. Специфики на функционирането на семейството и индивида.

ВТОРА ФАЗА: ВКЛЮЧВАНЕ НА РОДИТЕЛИТЕ

- Запознаване едновременно и на двамата родители на притеснението и това, което е било разкрито, с изключение на случаите, в които става дума за вероятно престъпление (насилие), в които професионалното отношение изискват поверителност.

ВТОРА ФАЗА: ПОДАВАНЕТО НА СИГНАЛ

Решението за подаване на сигнал към Съда за непълнолетни се взема на базата на два критерия:

- Тежестта на малтретирането (физическо или психическо) и риска, които застрашава детето
- Отричането, от страна на родителя, на вредата, която нанася на детето

При случаите на малка вреда и на признание, родителят може да получи помощ в спонтанен контекст (напр., ЦОП)

При случаите на малка вреда и непризнаване от страна на родителя се преценява възможността за подаване на сигнал

НИВА НА ОТРИЧАНЕ

- ◎ Под отричане се има предвид лъжата или “съзнателната подмяна на истината, чрез което малтретиращият родител се опитва да избегне вината пред другите”

- 1. Отричане на фактите:
родителят заявява своята невинност и необвързаност, обвинявайки жертвата, че лъже (екстремно ниво)

- 2. Отричане на осведомеността:
родителят признава реалността на претърпяното насилие, но приема собствено обяснение за това (влиянието на алкохол, дрога или замаяност)

НИВА НА ОТРИЧАНЕ

4. Отричане на отговорността:
признаване на фактите и разбиране на тяхното значение, но при отказ за приемане на собствената отговорност, обикновено прехвърлена на други, жертвата, другия родител, разширеното семейство, др.
5. Отричане на последствията:
пълно или частично признаване на фактите, осъзнаване на отговорността и минимизиране на последствията на собственото поведение върху детето.

ТРЕТА ФАЗА: РАЗСЛЕДВАНЕТО

- ⊙ Произтича по искане на съдията поради липса на достатъчни елементи за вземането на непосредствено решение
- ⊙ Позволява да се оцени и контекстуализира страданието на детето и, следователно, да се направи оценка, посредством разговори, домашни посещения, тестове, др.

ОЦЕНКА НА ВРЕДАТА

- Вреда на здравето: оценка на физическото състояние, последващо малтретирането
- Социална вреда: оценка на средата на живот
- Психологически вреди:
 - Обръщане на ролята, при което детето се грижи за родителя
 - Обръщане на ролята, при което родителят се държи сякаш детето е негов родител
 - Фалшива идентичност, хиперзрялост, псевдосигурност

КЛИНИЧНАТА РАБОТА ВЪВ ФАЗАТА НА РАЗСЛЕДВАНЕТО

- Построяването на контекст на закрила
- Подготовка на детето за среща с малтретиращия родител:
 - Представяне на специалиста от страна на значим възрастен
 - Обясняване на контекста на срещата
 - Формат, в който детето е прието. Само или заедно с единия или двамата родители. При случаите на сексуално насилие, жертвата и извършителят не се събират на едно място
 - Избор на специалист, който ще работи с детето
- Представяне на резултатите от разследването на съдията и участниците

ЧЕТВЪРТА ФАЗА: МЕРКИТЕ ЗА ЗАКРИЛА

- ◎ Съзимерими с тежестта на щетата
 - Наблюдение от социалните служби - при леки щети
 - Подкрепа в домашна среда → леки мерки
 - Предписания на родителите → по-тежки мерки
 - Ограничаване на родителските права чрез прехвърлянето им на социалните служби → екстремни мерки
 - Отделяне на детето → екстремни мерки
- ◎ Подходящи за подмопагане на възстановяването на родителите

МЕРКИ, КОИТО ТРЯБВА ДА СЕ ИЗБЯГВАТ

- Настаняване в приемно семейство:
родителите се чувстват осъдени като “лоши”, а другото семейство като “добро”
- Настаняване при роднини:
децата могат да бъдат изложени на същите травмиращи фактори, на които са били изложени техните родители, и се озовават по средата на конфликт между роднините и семейството

АЛТЕРНАТИВНИ РЕШЕНИЯ

- Настаняване на детето (често много малко) в къща от семеен тип “по възможност заедно с майката при нейно съгласие”, така че да:
 - не се прекъсва връзката на привързаност
 - се гарантира закрилата на детето и включването на майката в програма за възстановяване
 - да се канализира енергията на бабата/ дядото както върху внуците, така и върху децата

ПЕТА ФАЗА: ОЦЕНКА НА СПОСОБНОСТТА ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ

- ⦿ Терапевтичен подход или не неутрално поведение: опит и желание за намиране на ресурси, които да стимулират у човека желание за промяна

ГРЕШКИ В КОНТЕКСТА НА ОЦЕНКА

- Ограничаване на посещенията на родителите в къщата от семеен тип. Прекъсването на отношенията е травматично; родители и деца трябва да бъдат успокоени, че целта е да се прекъсне малтретирането
- Провеждане винаги на отделни срещи с родители и деца
- Ненамиране на стимул да бъде признато насилието

ТЕРАПЕВТИЧЕН КОНТЕКСТ

- ❖ Спонтанен контекст
- ❖ Заявка на клиента
- ❖ Избор на терапевта
- ❖ Доверие у терапевта
- ❖ Професионална тайна

КОНТЕКСТ НА ОЦЕНКАТА СПОСОБНОСТ ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ

- ❑ Липса на заявка
- ❑ Налагане на специалиста
- ❑ Липса на доверие към специалиста
- ❑ Обмен на информация
- ❑ Предаване на резултатите на съдията
- ❑ Двойна прозрачност: експертът има контакти със съдията и информира клиента за тези контакти
- ❑ Продължителността на оценката е около шест месеца

ПОСТРОЯВАНЕ НА КОНТЕКСТА

- Контекстът е дефиниран от съдебното решение, което трябва да:
 - съдържа присъждането на отговорност на родителя за вредите, претърпени от неговото дете
 - определи мярка за закрила
 - постави задача на социалните служби да направят оценка, диагностична и прогнозна, на родителите
 - определи времеви граници

ПОСТРОЯВАНЕ НА КОНТЕКСТА

- Проблеми, свързани със съдебното решение:
 - Времеви ограничения: времето, необходимо за оценката, е приблизително пест месеца, но се променя в зависимост от случая
 - Начинът, по който съдията изисква оценката, може да се промени
 - Разпределение на задачите между институциите

ОРГАНИЗАЦИОННИ МОДЕЛИ НА УСЛУГИТЕ

1. Закрилата на детето се осъществява от една услуга (Услуга за майки и деца)
2. Функцията по закрила е предоставена на Услугата за майки и деца, докато способността за възстановяване на други специализирани услуги
3. Смесен организационен модел “Услуга деца и семейство”: услугата е една, но функцията по закрила и оценката са извършват от отделни екипи, един териториален и един централен

ОРГАНИЗАЦИОННИ МОДЕЛИ НА УСЛУГИТЕ

- Изборът на модел се прави на базата на фактори като големината на територията, наличните услуги, по-лесния обмен на информация със съда, др.

- Изисквания за ефикасно функциониране:
 - Вземането на решение в интереса на детето трябва да бъде дефинирано по ясен начин, при зачитане на спецификата на ролите на всички включени услуги
 - Споделяне на прозрачността и обmena на информация

ПОСТРОЯВАНЕ НА КОНТЕКСТА

- Подготовка на първата среща:
 - Сътрудничество с мрежата за определяне на органиграма на функциите
 - Събиране на информация за стартиране на работата по оценката, която информация обхваща претърпените вреди и семейното досие, съдържащо данни за всички членове (наблюдение на семейната среда и предаване на послание за липса на страх от страна на специалиста)

ПОСТРОЯВАНЕ НА КОНТЕКСТА

- Среща на мрежата (network meeting) или среща между всички специалисти и клиентите:
 - Ясно дефиниране на контекста
 - Определяне на ролите
 - Не се прави разделяне на “лоши” и “добри” специалисти
 - Определяне на продължителността на оценката, на йерархията при вземането на решения, на конкретните поведения, които подлежат на промяна, и на индикаторите за промяна
 - Определяне на възможните алтернативи за бъдещето на детето
 - Изяснава се, че оценката е предшестваща един процес на терапия за родителите и се определя коя служба и/ или специалист ще работи с тях в този процес

ИНСТРУМЕНТИ ЗА ОЦЕНКА

- Отношение, насочено към неутрализиране на съпротивите, отричането, омаловажаването и подмяната на реалността
- Клиничен принос или придаването на значение на малтретиращото поведение
- Използване психодиагностични инструменти

ТЕХНИКИ ЗА РАБОТА

1. ИЗГРАЖДАНЕ НА ХИПОТЕЗИ
2. ИЗПОЛЗВАНЕ НА ВЪНШНИ МАТЕРИАЛИ
3. СРЕЩИ

1. ИЗГРАЖДАНЕ НА ХИПОТЕЗИ

- Отнася се до придаването на значението и препочита на поведението на малтретиращите родители чрез хипотеза, споделена с пациента, и разпознатата от него като вярна
- Хипотезата трябва да бъде непосредствена, така че да предизвика мотивация за оценката

ФОРМУЛИРАНЕ НА ХИПОТЕЗАТА

Стъпва на три елемента:

- ◉ **Теория за възникването на малтретирането:**
напр. “един малтретиращ родител винаги е едно непораснало дете и разочарован партньор”.
Тази теория оценява вертикалното (детската история) и хоризонтално измерение (история на двойката)
- ◉ **Вреди, претърпени от детето :**
конкретни елементи, извлечени във фазата на разквирание и фазата на разследване
- ◉ **Информация за историята на родителите:**
събират се в семейното досие, свързани с историята, отношенията и личните преживявания на родителите

2. ИНФОРМАЦИЯ ОТ ВЪНШНИ ИЗТОЧНИЦИ

- Става дума за информация, която произтича от други специалисти (здравни, социални работници, възпитатели, психолози)
- Свидетелстват за синхрона в мрежата
- Използват се по време на срещите за преодоляване на отричането, насърчаване на мотивацията

3. СРЕЩИ

- Обект на избор, свързан с информацията, която се търси. Ако става дума за съдържанието, индивидуални срещи; ако става дума за отношения, срещата включва повече участници.
- По същество това е интервенция, защото изпраща невербално послание за обвързаност, което не може да бъде пренебрегнато и достига повече членове на системата. Напр., свикването на родителите изпраща съобщение до тях, че те са свързани и значими.

ТИПОВЕ СРЕЩИ (ГЪВКАВИ ФОРМАТИ)

- Съвместна среща: присъства цялото семейство
- Отделни срещи с всеки родител и децата
- Паралелни срещи с подсистемите: от една страна родителите, от друга децата
- Срещи на мрежата
- Индивидуални срещи
- Мултисемеен формат: оценката се прави едновременно на 5-6 семейства и всяко от тях намира стимули в опита на другите
- Среща със семействата на всеки от родителите

Критериите за избор трябва да отговарят на нужди от клиничен тип

РЕЗУЛТАТИ ОТ РАБОТАТА СЪС СЕМЕЙСТВОТА

- Създаване на различна връзка със семейството
 - Предоговаряне на връзката на двойката
 - Разделяне на двойката заради грешни предпоставки

- Траур по семейството, който е последван от:
 - Полагане на усилие спрямо партньора и детето, възприемането им като нещо, в което трябва да се инвестира
 - Разделяне на двойката и инвестиране в децата

- Изоставяне на детето, използвано с погрешни цели

ШЕСТА ФАЗА: ПРОГНОЗАТА

- Събиране на индикатори, които показват как семейството отговаря на интервенцията

- Оценка - има ли още насилие

- Когато мярката за закрила не позволява да се проследи продължава ли малтретирането, прогнозата се извлича от:
 - Признаването, от страна на родителя, на фактите, осъзнаването, поемането на отговорност и отражението, което имат върху приемането на поведение на самокритичност и самооценка
 - Създаване на етиопатогенетични хипотези за малтретиращото поведение
 - Външна обратна връзка за оценката

НЕГАТИВНАТА ПРОГНОЗА И ОСИНОВЯВАНЕТО

- Неспособност за възстановяване на родителите
- Отнемане на родителски права
- Осиновяване на детето и стимулиране на чувството за принадлежност към новото семейство, гарантирайки на усещането за приемственост с миналото
- Поддръжниците на осиновяването се базират на чувството за принадлежност, а противниците подчертават липсата на приемственост
- Рискът от осиновяването е загубата на приемственост
- Adozione mite (буквално “меко” осиновяване) се прилага когато родителите се противопоставят на пълната загуба на детето, но приемат неговото отделяне в друго семейство

АЛТЕРНАТИВИ НА ОСИНОВЯВАНЕТО ПРИ НЕСПОСОБНОСТ ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ

- Приемна грижа за неопределен период от време, най-вече за младежи, които е по-трудно да бъдат осиновени, болни деца или деца с увреждания
- Къщи от семеен тип, за деца или младежи
- Общности от семейства, групи от семейства, които избират общностен модел на живот, отворени към приемната грижа и други форми на прием

СПРАВЯНЕ НА ТРАУРА

- В случая на осиновяване на дете, мрежата трябва да го придружи в процеса на справяне с траура по отношение на биологичните родители
- Детето установява връзка с новото семейство когато успее да се освободи от връзката и обвързаността със семейството на произход
- Индивидуалната работа с детето може да предотврати трудностите във взаимоотношенията с осиновителите

ПОЗИТИВНА ПРОГНОЗА

- Прекъсване на насилието
- Способност за възстановяване на родителите, засвидетелствана от признаването на вредата и създаването на хипотези около собственото малтретиращо поведение
- Когато мярката за закрила предвижда поверяването на социалната система, позитивната прогноза не променя това, но ролята на мрежата се променя - тя се активира не по посока контрол, а подкрепа на семейството и родителите усещат това сътрудничество.

МЕРКИ ЗА ЗАКРИЛА В МЕЖДУИННАТА ФАЗА НА ПРОГНОЗАТА

- Връщането у дома предполага:
 - Нисък риск от рецидив
 - Добри базови родителски умения
 - Подходяща емоционална нагласа на детето
 - Ограничена вреда, приписвана на едно ограничено действие

- Продължаване на настаняването в Къща от семеен тип когато :
 - Родителите не могат да гарантират преустановяване на вредата
 - Не е подходящо настаняването в друго семейство

- Приемна грижа когато:
 - Завръщането в семейството е отложено
 - Се търси да се избяга от институционализация

ПРИЕМНА ГРИЖА

- Временно решение

- Рискове
 - Детето се чувства “ничие”, че не принадлежни нито на биологичното, нито на приемното си семейство
 - Детето преживява двойна принадлежност и конфликт на лоялност

- Преди да се премине към приемна грижа е необходимо да се установи способността на родителите да се възстановят

ДОКЛАД ЗА СЪДА

- Двойно четене. Съдията и клиента, за да се гарантира прозрачност
- Засилване на клиничната интервенция чрез една заключителна среща със семейството, която може да получи допълнителни обяснения и уточнения
- Обединява историята на семейството и историята на мрежата

СЕДМА ФАЗА: ТЕРАПИЯ НА СЕМЕЙСТВОТО

- В тази фаза се преминава в терапевтичния контекст, въпреки че парадоксално основните интервенции за предизвикване на промяната вече са извършвени
- Малтретиращите родители често имат разстройства на личността, а техните партньори страдат от тревожност, с личностни черти на зависимост/ отбягване
- Необходимо е да се разграничи между negliжиращи родители и извършители на сексуално насилие. По време на насилието сексуалните насилници изпитват удоволствие и насилието има компулсивен характер, подобно на зависимост.
- В тази фаза не се предвижда индивидуална работа с децата, които нямат симптоми. В случаите, в които има симптоми, дисфункционалните аспекти са свързани с проблеми в научаването, потискането на отношенията, поведенчески проблеми, свръхадаптираност и предпочитаният формат е семейният.

ТЕХНИЧЕСКИ МЕРКИ

- Споделяне на прехода - преминаване от оптика на оценка към подкрепа

- Всяка терапевтична среща на семейството или родителите трябва да вземе предвид:
 1. Информацията, предоставена от участниците
 2. Приносът на отговорника/ците за наблюдението на ефектите на малтретирането
 3. Приемственост между фаза на оценка и терапевтична фаза, което предполага почвата на мотивация от страна на родителя за подлагане на терапия

ТИПОВЕ РОДИТЕЛИ

- Родители с психиатрични проблеми
- Родители, злоупотребяващи с алкохол/ наркотици
- Насилие между родителите: свидетел на насилие. В тези случаи интервенцията трябва да въвлече и двамата родители, в противен случай патологичната връзка може да се пресъздаде, както за малтретиращия (който може да продължи малтретирането спрямо друг партньор), така и за жертвата (която може да се свържи с друг малтретиращ партньор)
- Родители от чуждестранен произход